

LA GESTIÓ DE LES COMPETÈNCIES UNIVERSITÀRIES DE LA CAIB

Bernat Sureda Garcia

L'actuació dels governs autònoms en matèria universitària té unes característiques diferents a la resta de competències educatives no universitàries. L'autonomia universitària, reconeguda a la Constitució i desenvolupada a les lleis orgàniques, fa que les polítiques públiques en matèria universitària siguin el resultat de la combinació de propostes i objectius definits a tres bandes: l'Estat, les comunitats autònomes i les pròpies universitats. Les universitats, en ús de la seva autonomia, podem modular i aplicar amb un alt grau de flexibilitat les normes estatals i de les comunitats autònomes. Per força, aquest model implica que les actuacions públiques en matèria universitària han de comportar altes dosis de consens i col·laboració entre les administracions implicades i especialment entre les universitats i les comunitats autònomes. Les diverses lleis orgàniques, que han regulat el funcionament de les universitats, han anat donant una major participació a les comunitats autònomes en la política universitària, però també han incrementat la flexibilitat del marc legal en el que es podia desenvolupar l'autonomia universitària. Per tot això, a l'hora de valorar les actuacions públiques en matèria universitària, no es pot deixar de parlar d'una responsabilitat compartida de les distintes administracions i de la mateixa universitat. Per altra banda, també s'ha de tenir present que per les seves funcions: docència, recerca i transferència de resultats

d'aquesta i de la cultura i la ciència en general, les polítiques universitàries no es poden relacionar exclusivament amb una conselleria concreta del govern autonòmic. Fins i tot, la realitat universitària és especialment sensible al comportament, expectatives i orientacions d'altres institucions i dels agents socials i econòmics. L'especificitat de la universitat com a subjecte de polítiques públiques estatals o autonòmiques es comprèn, si consideram que estam parlant d'una institució que té prop de mil anys i que iniciat el segle XXI no sembla tenir una alternativa possible.

"...les universitats europees s'han vist impulsades a un procés ampli de reforma que ha de conduir a la convergència dels models universitaris europeus."

La recepció de les competències educatives en matèria universitària per part de la CAIB, com el de la resta de competències educatives, és un fet relativament recent i que a la pràctica s'ha desenvolupat al llarg de les dues darreres legislatures. Un període en el que a més s'han produït, com també en el sistema educatiu no universitari, dos canvis de la normativa estatal. La LOU de desembre de 2001 va substituir la LRU de 1983 i la LOU a la vegada ha estat reformada recentment. Al mateix temps, durant aquest període, les universitats europees s'han vist impulsades a un procés ampli de reforma que ha de conduir a la convergència dels models universitaris europeus.

Durant el govern anterior, el del Pacte de Progrés, es varen aprovar un conjunt de normes que iniciaven una específica política autonòmica en matèria d'ensenyament universitari. Entre aquestes mesures cal esmentar la regulació del Consell Social de les Illes Balears -que es va adaptar posteriorment a les modificacions introduïdes per la LOU de 2001 amb l'aprovació pel Parlament de les Illes Balears de la Llei 2/2003, de 20 de març, d'organització institucio-

nal del sistema universitari de les Illes Balears. Aquesta llei establia també el reconeixement, al màxim nivell legal, de l'Agència de Qualitat de les Illes Balears, en tant que institució encarregada de l'avaluació de la qualitat del sistema universitari de les Illes Balears i creava la Junta de Coordinació Universitària de les Illes Balears, com a òrgan de diàleg institucional entre les diverses institucions i òrgans amb competències universitàries, delimitant les seves atribucions i fixant la seva composició.

En relació al professorat, en aquesta etapa, es creen els complements de productivitat docent i investigadora, es regula el règim jurídic i retributiu del personal docent i investigador contractat de la UIB i s'estableix la regulació del procediment per obtenir l'avaluació i l'acreditació de l'Agència de Qualitat Universitària de les Illes Balears. Pel que fa als alumnes s'estableixen un conjunt d'ajudes complementàries a les beques estatals per desplaçaments a altres universitats i de mobilitat pels programes Sòcrates i Erasmus. Pel que fa al personal d'administració i serveis de la UIB, el 2000 es va signar un acord entre la Conselleria d'Educació i Cultura i la Junta de Personal que possibilitava l'homologació d'aquest col·lectiu amb les retribucions del personal de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears. Durant aquesta etapa del govern del Pacte de Progrés, es posaren també en marxa sis noves titulacions oficials universitàries a la UIB. Pel que fa al foment de la recerca, a finals del 2001, el Govern de les Illes Balears va aprovar el I Pla de recerca i desenvolupament i el I Pla d'Innovació (2001-2004) que desenvolupava la Llei de recerca i desenvolupament tecnològic que havia estat aprovada el 1997 i que venia a cobrir un buit en les actuacions públiques en matèria de R+D+I. que tanta incidència poden tenir en l'activitat universitària.

En política universitària, l'actual legislatura, iniciada el 2003, amb un govern del Partit Popular, ha mantingut bàsicament una continuïtat amb les actuacions iniciades amb l'anterior govern autonòmic sense introduir cap modificació important de la normativa legal existent. També cal tenir present que aquests quatre anys darrers s'han caracteritzat per una certa inestabilitat en la política universitària estatal provocada pel canvi de color polític del govern central, els anuncis de modificació de la LOU i una certa indefinició inicial de l'orientació que es volia donar al procés de convergència europea.

"...la taxa d'alumnes universitaris a la nostra comunitat autònoma és una de les més baixes de l'Estat espanyol com també el nombre d'universitaris entre la població de 16 i més anys."

El Govern autonòmic del Partit Popular ha desenvolupat l'Agència de Qualitat Universitària de les Illes Balears, que ha intervingut en l'acreditació de professorat amb contractes laborals (professor ajudant doctor, professor col·laborador o professor contractat doctor), en l'adjudicació dels complements autonòmics de docència i d'investigació, o en l'avaluació de les diverses titulacions i serveis universitaris. Es pot fer una valoració positiva de l'actuació d'aquesta agència encara que s'hauria de reforçar la seva dotació de personal amb més tècnics amb formació especialitzada. També seria positiu una ampliació dels seus convenis de col·laboració, ara limitats a l'agència estatal, amb altres agències autonòmiques especialment les de l'àmbit de la cultura catalana i amb les europees.

El Govern de la CAIB, en aquesta legislatura que ara acaba, ha continuat amb la política de beques als estudiants per matricular-se a estudis que no es poden fer a la UIB, i de mobilitat entre illes i amb l'estranger. Malgrat les ajudes establertes, el nombre d'alumnes que participen en els programes Sòcrates i Erasmus és a la UIB molt baix en comparació amb altres Universitats del mateix nombre d'alumnes. Accions coordinades entre el Govern i la UIB haurien d'afavorir aquesta mobilitat i les estades a universitats estrangeres, si realment es vol crear l'espai universitari europeu. El 2006 s'ha signat també un conveni entre la Conselleria d'Educació i Cultura del Govern de les Illes Balears i la Universitat de les Illes Balears, per al desenvolupament d'un programa d'ajudes destinades als professors i al personal d'administració i serveis (PAS), funcionaris o amb contracte laboral indefinit de la UIB, per a estades a universitats estrangeres que hagin implantat les directrius de l'espai europeu d'educació superior.

Pel que fa a la política de complements econòmics al professorat, s'han mantingut els existents i, amb un

acord amb la Junta de Personal, s'han ampliat al professorat en règim laboral.

Com és sabut, la taxa d'alumnes universitaris a la nostra comunitat autònoma és una de les més baixes de l'Estat espanyol com també el nombre d'universitaris entre la població de 16 i més anys. Per realitzar actuacions que augmentin el nombre d'alumnes universitaris a les Illes Balears es va crear, per conveni entre la Conselleria d'Educació i Cultura i la UIB, el Programa d'Orientació i Transició a la Universitat (POTU). Aquest programa té com a objectius: potenciar la coherència del sistema educatiu amb el traspàs d'informació entre nivells educatius, especialment entre l'educació secundària i l'ensenyament universitari; difondre l'oferta formativa de la UIB; apropar l'alumnat i el professorat dels diferents nivells i fer atractius i propers els estudis universitaris als estudiants de secundària. Malgrat les positives actuacions desenvolupades pel POTU, s'ha de dir que les baixes taxes d'estudiants universitaris a la nostra comunitat i de titulats superiors entre la nostra població, no es podrà reduir sense que es prenguin mesures d'ampli abast que han de comprometre el govern i també els agents socials i econòmics.

Al llarg d'aquests quatre anys, s'ha produït un lleuger increment de les transferències nominatives de la CAIB a la UIB, encara que la transferència per alumne continua sent inferior a la mitjana de l'Estat. En relació a les inversions, l'actual govern ha finançat diverses actuacions que la UIB reclamava. Per gestionar les inversions al campus i per acord del

Consell de Govern de les Illes Balears de 20 de setembre de 2004, es va aprovar la creació del Consorci per al Foment d'Infraestructures Universitàries (COFIU) en el que participa l'Administració de la Comunitat Autònoma i la Universitat de les Illes Balears. Aquest consorci té com a objectius, entre d'altres, gestionar les construccions universitàries, tant en el campus de la UIB com a les seus de les altres illes. Aquest model de gestió de les construccions no s'ha mostrat especialment àgil, si es té present el retard que han tingut algunes de les obres programades, encara que també s'han de tenir present les dificultats introduïdes per les obres del metro que han dificultat l'acabament d'alguns dels projectes.

"...falta d'una normativa que reguli els estudis universitaris privats, tant pel que fa a les universitats com, especialment en el nostre cas, als centres universitaris adscrits a la UIB."

En relació a l'oferta d'estudis s'ha de dir que el govern autonòmic ha regulat al llarg d'aquesta legislatura, i d'acord amb la normativa estatal, els estudis oficials de postgrau i ha autoritzat la posada en funcionament de diversos d'aquests estudis, a l'espera de la definitiva reforma dels estudis universitaris que s'haurà de fer com a conseqüència de la convergència europea. Pel que fa als estudis oficials de diplomatura i llicenciatura, tan sols s'ha produït la nova implantació dels ensenyaments per a l'obtenció dels títols oficials de llicenciat en periodisme i llicenciat en comunicació audiovisual a l'Escola Universitària de Formació del Professorat d'EGB Alberta Giménez. Aquest centre, amb aquesta incorporació, ha passat a denominar-se Centre d'Ensenyament Superior Alberta Giménez.

La política en I+D+I ha seguit també les pautes marcades en el govern anterior. S'ha aprovat el Pla de Ciència, Tecnologia i Innovació de les Illes Balears 2005-2008 que ha incrementat la dotació de recursos. Al pla s'estableixen tan sols tres àrees prioritàries que són: Turisme; Medi ambient i Ciències de la Salut i, encara que es fa referència a elles com

àrees importants, es deixen en un segon pla les temàtiques relacionades amb la llengua pròpia, amb les problemàtiques socials originades per la immigració i els fenòmens de fragmentació i exclusió social, amb el patrimoni històric, artístic i cultural, i amb els problemes de l'educació. El pla estableix que tan sols si es produeix un "augment de les perspectives comunitàries d'ampliació de recursos financers, es podran ampliar les àrees prioritàries i incloure-hi una altra referida a Educació, Ciències Socials i Patrimoni Cultural". Una de les aplicacions d'aquest pla ha estat la creació pel Govern, al marge de la UIB, del Centre Internacional de Medicina Respiratòria Avançada (Fundació Caubet-CIMERA Illes Balears).

Per últim, cal indicar que la nostra normativa universitària presenta encara mancances. Es pot parlar, entre d'altres, de la falta d'una normativa que reguli els estudis universitaris privats, tant pel que fa a les

universitats com, especialment en el nostre cas, als centres universitaris adscrits a la UIB. Cal esmentar també la poca atenció legal que ha tengut l'aplicació en l'àmbit universitari de la Llei de Normalització Lingüística de la CAIB. Cap disposició legal obliga que el professorat permanent dels nostres centres universitaris acreditin el seu coneixement de les dues llengües oficials de la Comunitat Autònoma, encara que sigui per garantir el dret dels estudiants a expressar-se oralment i per escrit en les dues llengües. D'aquesta mancança en tenen una responsabilitat compartida el Govern i la pròpia Universitat.

Per concloure, s'ha de dir que, com es deia al principi, en matèria de política universitària, ni la Universitat pot esperar que les administracions públiques resolguin tots els problemes, ni les administracions creure que tan sols amb lleis i normes es transformarà la Universitat. □

Sairpa S.L.
industria gràfica de calvià

binder MAR
MANIPULADOS

Soluciones en impressió

DISSENY GRÀFIC - IMPRESSIÓ EN OFFSET
PLEGATS EN GENERAL - REVISTES COSIDES EN GRAPA
ENQUADERNACIÓ DE LLIBRES i CATÀLEGS EN RÚSTICA

C/. Illes Balears, 26 ■ 07180 Pol. Ind. Son Bugadelles (Santa Ponça - Calvià)
Tel 971 69 76 76 - 971 69 92 67 ■ Fax 971 69 76 79
E-mail sairpa@terra.es